

УДК 911.3

Жураєва К.А.

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ ТА
СВІТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

В даній статті мною були розглянуті головні проблеми розвитку туризму в світі та в Україні та приведені шляхи зменшення їх впливу.

В данной статье мною были рассмотрены главные проблемы развития туризма в мире и в Украине и приведены пути уменьшения их влияния в туризме.

In this article I have reviewed the main problems of tourism development in the world and in Ukraine and the ways to reduce their influence in tourism.

Вступ. Вихідні передумови. На сьогоднішній день туризм – галузь економіки, яка дуже швидко розвивається. Особливість туризму полягає у тому, що він, за певних умов, може сприяти розвитку інших різноманітних галузей: транспорт, освіта, будівництво, тощо. Розвиток туризму – дуже перспективний напрямок для нашої країни. Проте, останнім часом визначився ряд проблем, як світових, так і місцевого масштабу, що

заважають сталому розвитку цієї галузі господарства. Вирішення складних питань може сприяти швидкому розвитку туризму, що безперечно буде вигідно усій державі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основним аспектам проблем розвитку туризму в Україні та світі присвячено роботи таких вчених, Федорченко В.К., Дворова Т.А., Олійник О.А., Захаревич Н.О., Кирилова А.Т., Волкова Л.А., Виноградська А.М., Кульчицький С.І. та ін.

Формулювання цілей статті. Постановка завдання. Головним завданням даного дослідження є визначення головних напрямків та інструментів для вирішення актуальних проблем розвитку туризму в Україні та в світі та шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Туризм, як багатогранна галузь, ввійшов в життя дітей і дорослих міських і сільських жителів, людей розумової і фізичної праці. Він є однією з найперспективніших галузей світової економіки, важливою суспільною площиною спілкування людей. Природно, що в цій галузі зосереджуються найрізноманітніші проблеми туризму, історії, філософії, соціології, екології, політології, культурології, економіки, права та інші. Туризм є важливим та впливовим чинником «народної дипломатії», взаємозбагачення культур народів світу, позитивним фактором для охорони навколишнього середовища.

Сьогодні туризм – одна з найприбутковіших і найдинамічніша сфера економіки в світі, в якій зайнято (приблизно) понад дев'ять відсотків працездатного населення, тобто кожен десятий працівник. На нього припадають сім відсотків загального обсягу інвестицій, 11 відсотків світових споживчих витрат, п'ять відсотків усіх податкових надходжень і третина світової торгівлі послугами. Туризм має вагомий вплив на такі галузі господарства, як транспорт, зв'язок, архітектура, будівництво, сільське господарство, народні промисли, торгівля, виробництво товарів народного споживання. До речі, Україна, незважаючи на свій величезний потенціал, поки що посідає досить скромне місце на туристському ринку. На неї припадає менш як відсоток світового туристського потоку. Внаслідок цього, одним з актуальних поглядів на туризм не тільки в Україні, а й в світі є визнання туризму як освітнього простору, в якому відбувається багатовекторний розвиток людини на основі загальнолюдських моральних та етичних принципів у межах регіональних та національних традицій в інтересах особистості, суспільства і держави.

Головними проблемами розвитку туризму в світі у наш час є:

- недостатня кількість (або кваліфікація) персоналу, що обслуговує галузь туризму;
- нестабільне становище в країні, яка є об'єктом туризму, що стало можливе внаслідок міжнародних, етнічних, релігійних протиріч, або природних та екологічних катастроф (наприклад - стихійних лих);
- потреба в кардинальному переобладнанні існуючої матеріальної бази (стосується, на жаль, і нашої країни);

- при наявності досить цікавих для іноземного відвідувача географічних, національних та релігійних об'єктів міжнародного рівня, низький, стосовно світових стандартів, розвиток інфраструктури в країні взагалом;

- відсутність, або недостатня увага з боку органів влади країни – представника туристичних послуг до туризму взагалом (якщо узагальнити попередні дві проблеми, то їх також також можна визнати результатом «неуваги» влади);

- світова криза, що останнім часом зменшила купівельну спроможність населення багатьох країн, внаслідок чого деякі прошарки населення, задля підтримання комфортного рівня проживання, вимушені витратити кошти, які, за інших умов, вони мали можливість витратити для задоволення вторинних потреб (наприклад, відвідування інших країн).

Усі ми розуміємо, що нестабільне становище в країні не є тим критерієм, який піддається регулюванню, або є передбаченим в довгостроковому плануванні. Це стосується також катастроф та стихійних лих (з гіркою посмішкою віднесемо всесвітню економічну кризу до стихійного лиха). Проте державне регулювання, або створення кваліфікованого персоналу це ті напрямки, які при належній наполегливості можуть принести результати, а отже їх можна вважати пріоритетними. Розглянемо їх докладніше...

Стосовно державного регулювання. Зазначимо, що засоби та методи впливу, які використовуються сьогодні для регулювання туристичної галузі, далеко не завжди виявляються адекватними сучасним умовам та тенденціям. Тому, для зміни ситуації на краще, необхідним є вдосконалення механізмів регулювання господарської діяльності з урахуванням досвіду країн з розвиненою туристичною галуззю, формування нових соціально-економічних підходів до стратегії розвитку національного туристичного комплексу і системи управління туристичними процесами як на державному, так і на регіональному рівнях. Виходячи з цього, можна описати підходи до формування стратегії розвитку туризму в Україні з виділенням пріоритетних видів (насамперед, внутрішнього, в'їзного, соціального, сільського) і напрямів державного регулювання розвитку туристичної галузі.

Аналіз проблем курортної сфери України свідчить про необхідність реорганізації всієї системи та зміни механізмів керування на державному, регіональному та місцевому рівнях. З цією метою необхідно на державному рівні переосмислити роль санаторно-курортних закладів у національній системі рекреації та оздоровлення населення і функції, які вони виконують. Лише зі зміною методологічних підходів держава зможе розробити нові концепції розвитку як самих курортів, так і санаторно-курортного обслуговування населення. У подальшому на базі цих концепцій можливо розробити програму стратегічного розвитку цієї сфери з поглибленням спеціалізації курортів та обов'язковим чітким визначенням прав власності.

Забезпечення сталого розвитку туристичної галузі значною мірою має базуватися на модернізації інфраструктури туристичної та курортно-рекреаційної сфери. З цією метою доцільним буде запровадження спеціального інвестиційного режиму для сприяння будівництву і реконструкції готелів та інших об'єктів туристичної інфраструктури, що має спонукати іноземних та вітчизняних інвесторів вкладати кошти у туристичну індустрію. Водночас необхідне запровадження практики прямого фінансування з державного та місцевих бюджетів заходів щодо розвитку туристичної інфраструктури, зокрема облаштування маршрутів, місць для відпочинку в лісах та гірських районах, громадських пляжів, оглядових майданчиків, центрів туристичної інформації, інформаційних стендів на дорогах тощо.

Зазначимо, що умовою регіонального розвитку туризму є чіткий розподіл повноважень між центральними та регіональними галузевими органами влади, а також між органами виконавчої влади та місцевого самоврядування. Доцільним є делегування органам місцевого самоврядування повноважень щодо розвитку місцевого туризму: створення регіональних туристичних корпорацій, туристичних інформаційних центрів, розбудови інфраструктури, залучення інвестицій тощо. Ефективному здійсненню делегованих повноважень може сприяти створена на рівні центрального органу виконавчої влади, до компетенції якого належать питання туристичної галузі, робоча група фахівців, що на основі нормативно-правової бази України, з урахуванням зарубіжного досвіду розроблятиме конкретний план заходів для кожного окремого туристичного регіону та дасть змогу втілити його в життя.

Відомо, що самостійний розвиток туристичної галузі без суттєвої державної підтримки, який відбувався протягом останніх десятиліть, призвів до практично монополії комерційних форм та видів туризму. З метою зниження соціального напруження в галузі і в суспільстві в цілому одним із перспективних шляхів подолання цієї проблеми є необхідність впровадження державної політики соціалізації туристичної галузі.

Стосовно освіти. Як свідчить міжнародний та вітчизняний досвід, праця спеціаліста в сфері туризму виходить за межі суто менеджерських дисциплін, охоплює не лише організаційно-управлінські та економічні питання.

Туристська освіта в Україні це порівняно новий напрямок в освітянській сфері. Незважаючи на існуючий досвід підготовки фахівців для сфери туризму, її теоретичні засади потребують концептуальної розробки та практичної апробації. Існуюча дотепер система підготовки була насамперед пов'язана з підвищенням кваліфікації туристських кадрів. Але підвищення кваліфікації фахівця без фундаментальної освіти не розв'язує кадрової проблеми. Тому, дуже доречним є те, що останім часом на Україні, та в світі загалом поширюється такий напрямок гуманітарної освіти, як географічний, з акцентом на створенні фахівців туристичної ланки економіки.

Фахівець з туризму має володіти соціальними, гуманітарними, культурологічними, історичними, правовими, естетичними, рекреаційними, екологічними, економічними та іншими аспектами знань, двома-трьома іноземними мовами, сучасними комп'ютерними інформаційними технологіями. Професіоналами туристської індустрії мають бути притаманні: доброзичливість, знання психології, уміння самостійного туроперейтингу і надання різних видів туристських послуг, що передбачає ширший обсяг фундаментальних знань.

Нові економічні умови розвитку України спричинили пошук новачійних, організаційних та методичних можливостей становлення і розвитку системи безперервної професійної туристської освіти, яка характеризується:

- ✓ змішаною участю державних і недержавних освітніх закладів;
- ✓ єдиними принципами оцінки якості підготовки з боку державних органів через механізми ліцензування, атестації й акредитації, готовності освітніх закладів до формування професійних навичок, вмінь і кваліфікацій у працівників управлінського профілю і різних посадових груп фахівців соціальної анімації, туризму й обмінів;
- ✓ послідовним впровадженням мережі додаткового навчання в систему соціального туристського руху, що забезпечується широтою надання інформаційних і освітніх послуг;
- ✓ формуванням організаційно-методичних структур, покликаних забезпечити доступність соціальної освіти працівникам сфери туризму за програмами довгострокового і короткострокового навчання з одержанням державних сертифікатів і дипломів, що забезпечують професійну мобільність кадрових ресурсів туризму.

Таким чином, об'єктивним принципом підвищення ефективності туристської діяльності є вимога щодо формування професійної культури фахівців туризму й учасників громадських туристських союзів і об'єднань. Зростання масовості та доступності національних контактів і обмінів, розширення сфери офіційних і неформальних форм туристського спілкування об'єктивно викликають потребу в докорінній зміні інформаційного та кадрового забезпечення різноманітних туристських відносин. На це орієнтує уряди країн світу Всесвітня туристська організація (ВТО), членом якої Україна стала в 1997 році. Ще у 1980 році на Всесвітній конференції по туризму на Філіппінах було прийнято Манільську Декларацію, в якій підкреслюється, що «підготовка кадрів спеціалістів у галузі туристської індустрії має стати частиною навчання молоді, а введення туризму до програм навчання молоді є важливий елемент освіти та виховання, який сприяє постійному зміцненню миру».

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже, перед туристичною галуззю України та світу стоять багато проблем, які потребують розв'язання за допомогою вдосконалення системи та механізмів її державного регулювання та належної освіти фахівців у сфері туризму.

Географія та туризм

1. Манільська Декларація з світового туризму. – WTO: Madrid. – 1980.
2. Державна програма розвитку туризму на період 2001–2010 року.
3. Національна Доктрина розвитку освіти України в XXI столітті – К.: Шкільний світ. – 2001. – 23 с.
4. Зорин И.В. Образование и карьера в туризме: Учебное пособие. – М.: Сов. спорт, 2000. – 224 с.
5. Федорченко В.К., Мініч І.М. Туристський словник-довідник. К. – 2000.
6. Квартальнов В.А., Федорченко В.К. Туризм социальный: история и современность. – К.: Высшая школа. – 1989. – 85 с.
7. Кирилова А.Т., Волкова Л.А. Маркетинг у туризмі. Спб., 1996
8. Кульчицький С. Втрачаємо гроші на туризмі і чималі // Діло. - 2003. - № 34. - 7-14 вересня. - С.15.
9. Олійник О. Туризм в Україні має перспективи // Урядовий кур'єр. - 2001. - 25 лютого.
10. Федорченко В.К., Дворова Т.А. Історія туризму в Україні. - К., 2002.
11. Виноградська А. Розвиток українського туристичного бізнесу // Економіка. Фінанси. Право. - 2002. - ВВП. 5. - С.13-18.
12. Захаревич Н. Галузь як джерело прибутку та відпочинку: Туризм // Україна business. - 2002. - 8 серпня.
13. <http://www.tourism.gov.ua/>